

Valsts prezidentes runa diskusijā „Valoda. Vēsture. Politika” Latvijas Universitātē 2007.gada 29.maijā

Publicēts pirms vairāk nekā 18 gadiem

Publicēts: 29.05.2007.

Vispirms es gribētu sveikt Latvijas gudrākās galvas, kas šeit ir sapulcējušās un ar kurām pēdējo astoņu gadu laikā man kā Valsts prezidentei bija tas prieks un gods sastrādāties. Es tiešām ļoti augstu novērtēju šo atbalstu – gan intelektuālu, gan morālu – no jūsu puses. Valsts prezidentam ir ļoti svarīga šāda iespēja prasīt ekspertiem viņu viedokli un iepazīties ar viņu pētījumiem. Pati prezidenta institūcija mums tiek veidota pakāpeniski un pilnveidoti, mums ir tradīcijas, kas ir saglabājušās no īsa neatkarības laika, kas bija starp abiem pasaules kariem, un tagad nu jau garāka šī neatkarības laika kopš 1991. gada. Un man bijis tas prieks sastrādāties kā Valsts prezidentei ar veselām četrām komisijām, kuru darbība ir cieši saistīta ar Latvijas Valsts prezidentu.

Pirmā un vēsturiski vecākā ir Heraldikas komisija, kurā ir paveikts ļoti liels darbs. Es domāju, pēdējā manifestācija no heraldikas svarīguma ir Lancmaņa kunga brīnišķīgā grāmata par heraldiku, kas pirmo reizi izdota latviešu valodā. Mums ir bijusi lieliska sadarbība ar Heraldikas komisiju. Man ir bijis tas prieks un gods parakstīt un apstiprināt kā Valsts prezidentam mūsu pilsētu un pagastu jaunos ģerboņus, kas ir bijuši komisijas apstiprināti, un tādā veidā mums veidojas jaunā vēstures atpazīstamības zīme katrai apdzīvotai vietai. Tā kļūst par viņu identitātes sastāvdaļu, tā būs atpazīšanas zīme, un katram šim pagastam tāpat arī nacionālā lepnuma zīme. Pie tam mums ir bijis praktisks darbs ar Heraldikas komisiju, lai pilnveidotu mūsu Triju Zvaigžņu ordeņa tehnisko izstrādi un palīdzētu tieši ar tehnisko zīmējumu precīzāku veidojumu, jo modernā tehnika ļauj precīzāk un labāk izveidot dažādus ordeņus. Viņi mums ir palīdzējuši tieši ar šo zīmējumu precīzējumu priekš modernām tehnikām atjaunotiem ordeņiem, kāds ir Viestura ordenis un Atzinības krusts. Paldies visiem komisijas locekļiem par šo brīnišķīgo sadarbību.

Otrā ļoti svarīga komisija ir Vēsturnieku komisija. Tā tika dibināta prezidenta Ulmaņa laikā 1998. gada rudenī, ap to laiku, kad es kā repatriante laimīgi atgriezos savā dzimtajā zemē. Pirms manas ievēlēšanas tā īsti nepaguva savu darbību uzsākt, un tamdēļ man atkal ir prieks un gods par to, ka manas prezidentūras laikā Vēsturnieku komisija ieguva arvien lielākus, apjomīgākus līdzekļus, un es nekaunos teikt, ka prezidenta atbalsts, argumentācija šeit palīdzēja saņemt Saeimas apstiprinātajā valsts budžetā arvien lielākus līdzekļus, manuprāt, neapsveramam darbam Latvijai, jebkurai zemei, bet Latvijai jo īpaši, kas ir valsts ar tādu sarežģītu 20. gadsimta pagātņi. Un tātad, Vēsturnieku komisija aplūko tieši okupāciju periodu.

Vēsturnieku komisija pievērsās starptautiski tik ārkārtīgi jutīgai un mums, latviešiem, jutīgai tēmai par holokaustu un latviešu kolaborantu līdzdalību un sadarbību – cik tā bijusi liela, kur tā ir notikusi un kādā veidā, – precizējot un savācot objektīvas ziņas un informāciju. Tas, ka mēs bijām gatavi to darīt un skatīties pagātnei acīs, arī tās aspektiem, kas nav tik patīkami mums, mūsu ego un mūsu patmīlībai un pašapziņai. Tieši lai savu pašapziņu uzbūvētu, ir jāzina viss par savu pagātņi, tāpat kā katram savā ģimenē ir jāzina arī tā sauktie skeleti, kas katram kādā skapī ir paslēpti, un īsti negribas pasaulei rādīt un par to lielīties. Un starptautiski Vēsturnieku komisijas darbs ir ļoti augstu novērtēts, viņam ir bijusi politiskā nozīme, Latvijai izcīnot to, ka apstājas apvainojumi, kas mēdz izskanēt mums tepat kaimiņos, ka tieši, piemēram, no ebreju savienībām, un organizācijām Amerikā, kur tikko saņēmu no viņiem atzinības augstāko godalgu, no Izraēlas, kam tā ir vissāpīgākā un tīri oficiālā lieta, un šī holokausta lieta ir noņemta no dienaskārtības. Mēs priecīgi varēsim 4. jūnijā atklāt pieminekli Žanim Lipkem, kur mēs varēsim pasaulei parādīt, ka latvieši nebija, kā mēdza teikt, „židu šāvēji un fašisti”, bet, ka viņi bija cilvēki, kas bija zem svešas okupācijas, un kur zināmi psihopāti, kādi ir

atrodami katrā sabiedrībā, kas pakļāvās okupantiem un tiem apstākļiem. Tie nav atšķirīgi no tiem noziedzniekiem, kādi darbojas jebkurā sabiedrībā, lai cik demokrātiska tā būtu. To visu mēs esam atzinuši un par to esam saņēmuši ārkārtīgi augstu starptautisko atzinību, un sevišķi man kā prezidentei par to, ko esmu varējusi stāstīt dažādos starptautiskos saietos un konferencēs.

Vēsturnieku komisija izceļas ar to, ka tā ir starptautiska. Ir ļoti būtiski, lai tās veiktais tiktu vērtēts kā objektīvs, jo tie nav tikai latvieši, kas var teikt, ka mums pārmet patvalīgu vēstures revīziju, ka mēs pārrakstām vēsturi tādā veidā, lai mums būtu izdevīgi un pašiem glaimojoši. Tie ir meli, tā nav. Šī Vēsturnieku komisija strādā pēc visām objektīvākām šobrīd pasaulē eksistējošām vēstures pētniecības metodēm. Viņa darbojas, un viņas darbu kritizē, līdzdarbojas no visdažādākajām zemēm profesionāli vēsturnieki. Un šī Vēsturnieku komisija pa šiem gadiem ir tiešām sasniegusi daudz ar regulārām sēdēm, gan pašu mājās, gan divreiz gadā starptautiskām, ar milzīgu klāstu publikāciju un grāmatu. Un tās ir grāmatas, un tas ir veikums, kas mums ir palīdzējis starptautiski noņemt no dienaskārtības, izņemot vienā vienīgā zemē, šo jautājumu par sāpīgo Latvijas pagātni. Skolās tiek mācīts par holokaustu, un mūsu nākošās paaudzes uzaugs bez meliem par vienalga kādu mūsu vēstures aspektu, kas mums ir ārkārtīgi būtiski. Tas, manuprāt, ir ārkārtīgs sasniegums, un šie pētījumi ir pieejami, izdalīti visur, lai katrs Latvijā varētu redzēt un ar tiem iepazīties. Mans vēlējums ir, lai turpinās viņu tulkošana angļu un citās valodās, lai jebkuram pasaulē būtu iespējams objektīvas ziņas saņemt par mūsu vēsturi.

Mums ir arī Stratēģiskās analīzes komisija. Tā ir jaunākā šajā rindā, bet es teiktu, ka tā ir ārkārtīgi svarīga, jo tā analizē tagadni, lai varētu labāk izvērtēt un izveidot nākotnes stratēģiju, lai rīkotos efektīvi, ar lielākiem rezultātiem. Nepietiek tikai pildīt savus rutīnas pienākumus, kaut arī, protams, tas ir nepieciešams, lai katrs cilvēks Latvijā katru dienu pildītu savus pienākumus, cik vien labi tas ir iespējams. Mums ir vajadzīgi taktiski lēmumi, lai risinātu zināmus jautājumus īstermiņa perspektīvā. Bet valstij ir vajadzīga nākotnes virzība, mērķis, lai mēs to saskatītu, gadiem ejot uz priekšu. Pasaule patstāvīgi mainās. Ko mēs varam paredzēt? Kur mēs virzāties? Kā mēs sagatavojamies nākotnei, lai Latvija varētu turpināt izaugt, attīstīties un lai uzlabotos latviešu caurmēra cilvēka dzīves apstākļi un viņa ienākumu līmenis? Šeit valdība ar savām ministrijām, ar neizbēgamiem politiskiem pretstatiem, kādi ir saskaldītā Saeimā, kur ir pārstāvētas tik daudzas partijas, var izjust grūtības. Valdībai ir jāpiestrādā, lai atrastu līdzsvaru, lai atrastu virzienu. Šeit ir gudras galvas, tās īstās gudras galvas, kas veic pētījumus, kas ir universitātēs, tie, kas ir ar pieredzi daudzās jomās, tie eksperti, kas strādā un daudz ir sasnieguši katrs savā laukā, tie ir tie, kas var palīdzēt Valsts prezidentam, premjeram, ministriem, visiem, kas pieņem būtiskus lēmumus, viņiem iepazīties ar šiem dokumentiem un, cerams, no viņiem kaut ko mācīties un uzlabot savus spriedumu spējas.

Viena no būtiskākām komisijām, kas ir darījusi varbūt no tautas un publikas viedokļa vislielāko darbu, protams, ir Valsts valodas komisija, kas tika dibināta un izveidots ļoti plaša, ar dažādiem sazarojumiem, kurā man bija tas prieks redzēt tādus agrākus kolēģus, ar kuriem ir bijusi sadarbšanās, un ka šī Valodas komisija veica ārkārtīgi būtisku un nozīmīgu darbu, kas atkal vienmēr bija ne tikai ar zinātnisku pienesumu, bet arī ar politisku rezonansi. Tādā valstī, kur sadzīvo dažādās valodās runājošie ļaudis, latviešu valodas izdzīvošana, latviešu valodas aizsardzība, tās attīstības atbalstīšana ir valstiski nozīmīgs jautājums. Un Valsts valodas komisijai manas prezidentūras laikā arīdzan palīdzēja izcīnītie līdzekļi, ko ar katru gadu mēs centāmies palielināt, tika nodibināta arī Valsts Valodas aģentūra. Manuprāt, tie ir bijuši vēsturiski notikumi, bet par to, es esmu pārliecināta, mēs runāsim vēlāk. Valodas komisija ir ļoti svarīga visā šajā komplektā.

Man kā Valsts prezidentei, kas drīz vien beigs savu darbošanos, šis ir īstais brīdis, lai pateiktu, ka es esmu lepna par Latvijas gudrām galvām, tām, kas ir domātāji, kas ir darītāji, kas ir radoši, kas ir mums milzīgs resurss. Es esmu varējusi redzēt viņu darbošanos, par to stāstīt visai pasaulei ar pilnu un sirsnīgu pārliecību, ka mēs, kaut maza tauta, esam spējīgi daudz ko sasniegt, par ko citi var priecāties mums līdzi, ko citi var apbrīnot, un mums nav jāslīkst nekādā ne pašnožēlā, ne varenības kompleksā. Mēs varam būt mazi, bet skaisti un gudri un stipri, un tas ir tas, ko es novēlu – lai Latvija tāda ir!

Saistītas tēmas

[Vaira Vīķe-Freiberga](#)

<https://www.president.lv/lv/jaunums/valsts-prezidentes-runa-diskusija-valoda-vesture-politika-latvijas-universitate-2007gada-29maijs>